

Uporaba metode lente vremena u podučavanju

Autori: Projektni tim „JustNow“

Umjesto uobičajenog nastavnog plana, ovdje se nalazi svojevrsni pregled prednosti i različitih načina uporabe lente vremena (u obliku digitalnih i tiskanih kartica) u podučavanju povijesti. Pozivamo nastavnike, edukatore i sve koji rade s mladima da u svojim predavanjima koriste lente vremena koje smo izradili, a koje mogu pronaći među „JustNow“ alatima za podučavanje.

PREDNOSTI UPORABE METODE LENTE VREMENA U PODUČAVANJU

Metoda lente vremena sadrži popis događaja poredanih kronološkim redoslijedom. U „JustNow“ projektu navedenu metodu rabimo kako bismo nastavnicima pružili cjeloviti i inovativni pregled različitih događaja, ključnih osoba, koncepata i povijesnih prekretnica te im, na taj način, osigurali alat koji mogu upotrebljavati u svojim učionicama.

Prednosti* uporabe takvih kronologija u nastavi višestruke su:

1. Lente vremena učenicima/sudionicima pomažu pri organizaciji i obradi informacija.

Tijekom procesa izrade lente vremena učenici/sudionici se potiču na povezivanje događaja i traženje obrazaca. Tamo gdje je to moguće, mogu se kreirati lente vremena koje pokrivaju različita gledišta i/ili područja (npr. kulturne, političke, ekonomske i sl.), čime one postaju sveobuhvatne, a ne isključivo kronološke.

2. Lente vremena su fleksibilne.

Polazeći od osnovne lente vremena, učenici/sudionici mogu dodavati i događaje iz osobne povijesti u opću povijesnu lentu vremena pomoću *post-it* naljepnica ili markera na ploči. Ako se radi o digitalnoj lenti vremena, učenici/sudionici također mogu dodavati događaje ili pojmove, ovisno o njihovim interesima i važnosti za nastavnu temu.

3. Lente vremena su vizualne.

Slike, karte, prikazi i grafike lako su pamtljivi te jasnije ilustriraju događaj ili prenose emociju od suhoparnoga teksta u udžbeniku. Učenike/sudionike možete poticati na tumačenje slika koje vide na lenti vremena razvijajući time njihovu maštu i kreativnost.

4. Lente vremena sredstvo su provjere.

Lente vremena mogu se upotrebljavati pri provjeri znanja učenika/sudionika, analiziranju novih informacija, osvježavanju njihova pamćenja ili, jednostavno, kao dodatni način gledanja na određeno povijesno razdoblje ili temu koja je već ranije obrađena u učionici uobičajenim metodama podučavanja.

5. Lente vremena pomažu učenicima/sudionicima promišljati i povezivati događaje.

Linearnost, istraživanje uzroka i posljedica te višestruke perspektive metode lente vremena učenicima/sudionicima pomažu pri promišljanju o međusobnom povezivanju događaja, osoba, koncepata i konteksta. Time se, pak, razvija kritičko razmišljanje i transdisciplinarno razumijevanje danog predmeta.

*Ovaj je dio prilagođen iz: Barbi Honeycutt PhD, '3 ways to use timelines to engage students,' dostupno na: <http://barbihoneycutt.com/3-ways-to-use-timelines-to-engage-students/> (posjećeno: May 10, 2018)

6. Lente vremena odlično se uklapaju u različite stilove učenja i učeničke interese.

Višedimenzionalnost lente vremena osigurava atraktivnost vizualnim tipovima učenika/sudionika koji preferiraju slike, fotografije i grafike. Tekstualni tipovi učenika/sudionika, koji su usredotočeniji na informacije i podatke, bit će zaokupljeniji tekstem, pripovijestima, opisima slika, kao i pokušajima prepoznavanja i stvaranja poveznica koje nedostaju. Lenta se vremena može prilagoditi različitim načinima učenja i interesima učenika/sudionika.

CILJEVI I ISHODI UČENJA

Neki od ciljeva i ishoda učenja* koji se ostvaruju uporabom lente vremena u podučavanju jesu:

- Poboljšanje vještine analiziranja nelinearnih odnosa
- Pomaganje učenicima/sudionicima u razumijevanju povijesnoga konteksta (pomoću lente vremena pojedinačni događaji, ljudi i izumi, stavljaju se u kontekst u odnosu na druge)
- Podučavanje učenika/sudionika kako analizirati na više razina: mikro, makro ili mega razini
- Razvijanje sposobnosti uočavanja detalje
- Izgradnja vještine razvijanja argumenata
- Poboljšanje sposobnosti uspoređivanja vremenskih razdoblja/konceptata
- Razvijanje vizualizacije promjena (i kontinuiteta) u vremenu i prostoru.

Različite mogućnosti primjene metode lente vremena

ZAJEDNIČKO (GRUPNO) ČITANJE LENTE VREMENA I RASPRAVLJANJE

Potrebni materijal:

Tiskane kartice lente vremena, ljepljiva traka, kartice s godinama zalijepljene na lenti vremena na zidu ili na ploči u razredu.

Pripreme:

Raširite kartice lente vremena na koje se želite usredotočiti na satu na stol. Neka vam kartice s godinama budu zalijepljene na žici na zidu u razredu ili na ploči.

Upute:

Zamolite svakog učenika/sudionika da odabere jednu (ili dvije) kartice. Učenici/sudionici bi trebali odabrati karticu na temelju onoga što je im je vizualno privlačno ili što im se čini zanimljivim – ne bi trebali čitati natpis na poleđini kartica.

- Recite učenicima/sudionicima da prouče odabranu karticu ili kartice, pročitaju natpis na naslovnoj strani te pitaju nastavnika-cu/edukator-icu za dodatne informacije ukoliko im nešto nije jasno.
- Razred podijelite u nekoliko skupina, ovisno o broju kategorija koje namjeravate imati za vrijeme grupne rasprave (nastavnik-ca/edukator-ica unaprijed odlučuje o kategorijama koje su važne i mogu se primijeniti na satu):
 - a. Učenici/sudionici koji na svojim karticama imaju pojedince/osobe/povijesne ličnosti trebaju stati u jedan kut učionice;
 - b. Učenici/sudionici čije kartice prikazuju kulturu, sport, zabavu (glazbu, likovnu umjetnost, književnost, filmove) trebaju stati u drugi kut učionice
 - c. Učenici/sudionici koji imaju prizore sukoba/rata na karticama trebaju stati u treći kut učionice
 - d. Učenici/sudionici koji imaju slike simbola i karti (zastave, amblemi itd.) trebaju otići u sljedeći kut učionice
 - e. itd

* Ovaj dio prilagođen je iz: Danielle Picard, Derek Bruff, 'Digital Timelines,' ('Digitalne lente vremena') Vanderbilt University Center for Teaching, dostupno na: <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/digital-timelines/> (posjećeno: May 10, 2018)

- Nakon što se skupine formiraju, zadatak im je međusobno usporediti kartice u grupnoj raspravi: (Kakve slike imamo u skupini? Postoji li sličnosti među njima? Kakve su razlike? Kakvo raspoloženje prenose i kakvu poruku šalju? Što nas uče o temi/povijesnome razdoblju? Itd.)
- Nakon grupne rasprave, nastavnik/edukator poziva učenike/sudionike da predstave kartice koje su odabrali te ih, kronološkim redoslijedom, zalijepe na lentu vremena (na zidu/ploči). (Zašto ste izabrali baš tu karticu? Što ona predstavlja?)

Ovo je najjednostavnija inačica uvodnoga sata s uporabom metode lente vremena i karticama u njihovom tiskanom obliku.

KARTICELENTE VREMENA – IZRADA PLAKATA

Potrebni materijali:

Tiskane kartice lente vremena, trake, flipchart papiri, markeri.

Priprema:

Raširite kartice na koje se želite usredotočiti tijekom sata na stol tako da su učenicima/sudionicima jasno vidljive slike. (Najbolje je broj kartica svesti na minimum kako učenici/sudionici ne bi bili preopterećeni prevelikim izborom).

Upute:

- Recite svakom učeniku/sudioniku da odabere jednu karticu. Trebali bi odabrati karticu koja im je vizualno zanimljiva – dok biraju, učenici ne bi trebali okretati kartice i čitati tekst na poledini.
- Recite učenicima/sudionicima da prouče odabranu karticu ili kartice, pročitaju natpis na naslovnoj strani te pitaju nastavnika-cu/edukatora-icu za dodatne informacije ukoliko im nešto nije jasno.
- Napravite nekoliko nasumičnih skupina od četiri do pet učenika/sudionika (npr. brojalicom 1-5)
- Učenici/sudionici, unutar svoje skupine, uspoređuju fotografije i raspravljaju „Ovu sam fotografiju odabrao/la jer...“ Nakon toga, zamolite učenike/sudionike da odaberu jednu fotografiju u svojoj skupini koja prenosi najsnažniju ili najvažniju poruku.
- Nakon što su učenici/sudionici odabrali jednu fotografiju/karticu iz lente vremena (ili, ako mogu objasniti poveznicu, mogu upotrijebiti i više kartica), zamolite ih da izrade plakat. Karticu mogu zalijepiti pomoću samoljepljive trake na *flipchart* papir i pisati ili crtati oko nje. Cilj je izraditi plakat koji jasno prenosi poruku i povijest koju opisuje fotografija/prikaz.
- Nakon što su sve skupine pripremile svoje plakate, predstavljaju ih ostatku razrednoga odjela. Bilo bi poželjno da svaki član skupine nešto kaže o izradi plakata. Poslušajte sve prezentacije i potaknite učenike/sudionike na postavljanje pitanja i komentiranje svakog predstavljanja. Nastavnik-ca/edukator-ica vodi raspravu.

Na kraju nastavnoga sata, nastavnik-ca/edukator-ica trebao bi se osvrnuti na ključne kartice lente vremena koje su odabrane za provedenu aktivnost te potaknuti učenike/sudionike na promišljanje o snazi povijesnih komponenti svake kartice, zaključujući nastavni sat tako da se učenicima ostavi prostor za razmišljanje.

LENTA VREMENA – BINGO

Potrebni materijali:

Tiskane kartice lente vremena, PowerPoint ili drugi tip prezentacije s trideset ili više kviz pitanja.

Priprema:

Raširite kartice na koje se želite usredotočiti na stol tako da su jasno vidljive učenicima/sudionicima.

Upute:

- Pripremite kviz na temu koja pokriva vaš odabrani set kartica iz lente vremena. Pitanja mogu biti: istina/laž, pitanja višestrukog izbora, kratki esej ili da/ne pitanja.
- Ovaj je nastavni sat namijenjen vježbanju ili ponavljanju gradiva prije provjere znanja.
- Podijelite razred u timove od dva do tri učenika/sudionika. Svaki tim dobiva nekoliko, nasumično odabranih, kartica s lente vremena iz seta (kao „šalabahter“ ili pomoć za kviz). Učenici/sudionici imaju na raspolaganju 5 minuta za proučavanje kartica u svakoj skupini, a mogu i kratko porazgovarati o dodijeljenim karticama.
- Pokrenite projekciju s kvizom pazeći, pri tome, da pitanja tj. odgovori imaju vremensko ograničenje (i da je odbrojavanje vidljivo prikazano). Skupina koja želi odgovoriti na pitanje iz kviza može podići ruku i, ako točno odgovori, dobiva bod, a kviz se nastavlja sljedećim pitanjem. Ukoliko je ponuđeni odgovor netočan, odbrojavanje se nastavlja sve dok druga skupina ne ponudi točan odgovor.
- Dinamičan tempo pitanja iz kviza, prijateljsko nadmetanje i najavljena (simbolična) nagrada pobjednicima zasigurno će doprinijeti da nastavni sat bude učinkovito ponavljanje predmetnoga područja ili povijesnoga razdoblja.

PROMIŠLJANJE OSOBNE LENTE VREMENA

Ova je aktivnost korisna za učenike/sudionike jer im pomaže razmisliti o relevantnosti teme za njihov osobni život. (Na primjer, pomoću „JustNow - lente vremena ljudskih prava“, učenike možete potaknuti na istraživanje kada su se prvi put susreli s pojmom „ljudskih prava“, na koji način ta prava utječu na njihov svakodnevni život itd.) Druga je mogućnost navesti učenike/sudionike na uporabu metode lente vremena kako bi razmislili o svojim osobnim odlukama i životnim okolnostima koje su ih dovele do određene točke u životu (npr. odabir škole, kako su stekli određene talente itd.).

Potrebni materijali:

Kartice lente vremena (u tiskanom obliku), prazni papiri A3 formata, (šarene) olovke/markeri, samoljepljiva traka, stare novine.

Priprema:

Na jednom stolu raširite kartice lente vremena, a na drugom različite primjerke starih novina. Svakom se učeniku daje jedan prazan papir A3 formata koji će im poslužiti za izvršavanje zadatka.

Upute:

- Recite učenicima/sudionicima da odaberu jednu karticu (na temelju vizualne privlačnosti, bez čitanja opisa na poledini kartice).
- Učenici/sudionici tada stavljaju karticu na sredinu svog A3 papira (koriste se, pri tome, samoljepljivim netrajnim trakama) te istražuju na koji je način kartica, odnosno njezina poruka važna za njihov svakodnevni život. To je individualna aktivnost (svaki učenik/sudionik radi na svom plakatu). Učenici/sudionici mogu razmotriti sljedeća pitanja:
 - Prisjetite se kada ste prvi puta čuli za osobu/događaj (tj. ono što je prikazano na slici);
 - Kako se osjećate dok gledate sliku na kartici? Zašto ste baš nju odabrali?
 - Koja je važnost toga povijesnoga događaja/osobe/simbola/koncepta za naše današnje živote? Je li uopće važna za vaš život?
 - Koja je jedna stvar koju biste promijenili u svijetu (inspirirani ovom karticom)?
- Učenici/sudionici mogu izrezati i koristiti novinske članke (fotografije, naslove) u izradi svojih kolaž-plakata.
- Predloženo je vrijeme zadnje aktivnosti trideset minuta. Po završetku, učenici/sudionici mogu svoje plakate objesiti na zid učionice te posljednjih petnaest minuta nastavnoga sata provesti u tihoj „šetnji galerijom“ proučavajući međusobna ostvarenja

IDEJE ZA DOMAĆU ZADAĆU

- Učenici/sudionici mogu, ili pojedinačno ili kao skupina, dobiti zadatak izrade vlastitih lenti vremena koje će zatim biti predstavljene razrednome odjelu. Nastavnik-ca/edukator-ica može dodijeliti temu/predmet/povijesno razdoblje, ili učenici/sudionici mogu samostalno odabrati vlastitu temu. Pri stvaranju lente vremena potrebno je upotrebljavati različite izvore. Učenike/sudionike tako treba poticati na služenje internetom, knjižnicom, enciklopedijom, novinama te na razgovor s roditeljima ili bakama i djedovima, kao i s drugim nastavnicima. Učenici/sudionici koji pokazuju interes za digitalne ili grafičke alate mogu stvoriti vlastite digitalne ili (info) grafičke lente vremena - njihovi uratci se mogu prikazati na zidu učionice ili na mrežnoj stranici škole. (Postoji više mrežnih alata za izradu lenti vremena, na primjer: <http://www.readwritethink.org/classroom-resources/mobile-apps/timeline-b-31047.html>, <https://www.tiki-toki.com/>, <https://www.sutori.com/>, <https://timeline.knightlab.com/>).
- Malo drugačiji zadatak za domaću zadaću je dodijeliti svakom učeniku/sudioniku jednu karticu lente vremena za samostalno istraživanje kod kuće. Učenici/sudionici mogu istraživati dodatne informacije i napisati kratak istraživački esej koji će predstaviti ostatku razreda na sljedećem nastavnom satu.

PRILAGODBA ZA ONLINE OKRUŽENJE

Zahvaljujući napretku digitalne tehnologije u obrazovanju, relativno je lako implementirati rad sa lentom vremena unutar *online* nastave. U slučaju da želite koristiti postojeće JustNow setove vremenskih lenti u digitalnom formatu, molimo vas da koristite jednu od sljedećih obrazovnih mrežnih stranica (većina njih je besplatna) kako biste prenijeli sadržaj u *online* format:

- Sutori: www.sutori.com
- Tiki Toki: www.tiki-toki.com
- Timeline by KnightLab: <https://timeline.knightlab.com/>
- Timetoast: www.timetoast.com
- Timepath: <https://timepath.co/education>
- Timegraphics: <https://time.graphics/>
- Free Timeline: <http://free-timeline.com/>

Prednost digitalnih lenti vremena je u tome što mogu podržavati dodatne formate informacija osim teksta i slika – mogu uključivati multimediju, hiperveze, karte. U *online* obrazovnoj aktivnosti koja se temelji na korištenju digitalnih lenti vremena, instruktor može dati učenicima/sudionicima neko vrijeme da se upoznaju sa sadržajem, a zatim voditi plenarnu raspravu o njihovom iskustvu s temom obuhvaćenom u lenti vremena. (Je li bilo informacija koje su ih iznenadile? Koje su informacije smatrali intrigantnima?, itd.) Osim toga, digitalne lente vremena izvrstan su način da učenici/sudionici sami provode detaljno istraživanje kao dio domaće zadaće. Oni bi mogli odabrati jednu povijesnu osobu ili događaj, a zatim stvoriti digitalnu vremensku liniju od 10-15 kartica o životu te osobe ili kronologiji događaja. Ukupna zbirka tih domaćih zadaća u obliku digitalnih vremenskih linija mogla bi se zatim koristiti za međusobno učenje, omogućujući učenicima suradnju i unapređenje kolektivnog znanja i razumijevanja određene teme.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sadržaj ovih materijala ne odražava službeno mišljenje Europske unije.
Odgovornost za informacije i stavove izražene u materijalima u potpunosti leži na autoru(ima).